

UDK 27-312.47-587.5-57(469):(497.5)Mlinarić J.

Primljeno: 15. 1. 2018.

Prihvaćeno: 26. 6. 2018.

Pregledni članak

IZABRANI HRVATSKI TEOLOZI O FATIMSKIM UKAZANJIMA S OSOBITIM OSVRATOM NA TEOLOŠKI DOPRINOS JOSIPA MLINARIĆA

Martina s. Ana BEGIĆ

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb

ana.begic@gmail.com

Sažetak

U svakom vremenu, pa tako i u ovom današnjem, ljudska radoznalost ne poznaje granica. Čovjek se oduvijek pita: Gdje je Bog? Objavljuje li se on? Daje li neke znakove i ako ih daje, što oni znače? Viđenja u Fatimi samo su još više potaknula takve rasprave i pitanja. Je li Gospa zaista govorila u Fatimi? Čovjek je žedan Božje ljubavi i pažnje te mu je svaki pa samo i najmanji znak Božje prisutnosti velika utjeha za budući život. Bog je svoju ljubav objavio preko svojeg Sina, a Sin preko svoje Majke, koja nas neprestano prati na našim putovima. Fatima je dokaz toga. Hrvatski su teolozi na različite načine pokušali doprijeti do razumijevanja fatimskih događaja i Marijinih poruka ljubavi i obraćenja. Svaki od njih je na sebi svojstven način opisao svoja viđenja i razmišljanja o Fatimi i čudesnom dolasku Majke onoga koji je sišao na zemlju zbog sviju nas. U radu se ističu homilije dominikanca Josipa Mlinarića na temu Fatime, koje su do danas ostale nepoznate javnosti. One su prikaz jednog vremena, te svjedočanstvo o tome kako se vjernički puk upoznavao s vjerom u tajnu Fatime. Zbog jasnoće i boljeg razumijevanja fatimskih objava u djelima hrvatskih teologa osvrnuli smo se na dogmatska promišljanja pape emeritusa Benedikta XVI. o »privatnim« i »javnim« objavama te na njegova tumačenja treće fatimske tajne. Autorica u radu nastoji dati odgovor na pitanje zašto je i zbog kojeg razloga Gospa Fatimska progovorila našem vremenu u određenoj povijesnoj situaciji.

Ključne riječi: Gospa Fatimska, Fatima, hrvatski teolozi, Josip Mlinarić, Benedikt XVI.

Uvod

Aktualnost ukazanja i tajna Majke Božje Fatimske ne jenjava ni sto godina nakon navedenog događaja. Fatimske proročanske poruke, iako su neke dugo

bile obavijene velom tajne, odnosile su se velikim dijelom na događaje koji su mijenjali povijest čovječanstva u prošlom stoljeću. Stoga je i danas kao i u prošlim vremenima potrebno ponovno progovoriti o toj temi. Detaljnijim istraživanjem materije o Gospi Fatimskoj uvijek iznova otkrivamo nešto novo, iako nam se dotad na prvi pogled sve činilo poznatim.

Zbog toga je primaran cilj ovoga rada prikazati kako su hrvatski teolozi i propovjednici prenosili puku Božjem vjeru u Majku Božju Fatimsku i tajne od nje nam objavljene. U radu ćemo se fokusirati na knjige hrvatskih teologa o Gospi Fatimskoj, a novost rada jesu propovijedi o Fatimi dominikanca Josipa Mlinarića, koje su dosad ostale nepoznate javnosti. Koristeći se metodama komparacije, analize i naracije, prikazat ćemo glavne postavke na kojima su hrvatski teolozi temeljili svoje pisanje i propovijedanje o Gospi Fatimskoj. Razumijevanje fatimskih ukazanja na poseban ćemo način produbiti osvrtom na dogmatska promišljanja pape u miru Benedikta XVI. o trećoj fatimskoj tajni.

Rad je podijeljen na dva poglavlja. U prvom poglavlju osvrnut ćemo se na djela hrvatskih autora koji su se potrudili na sebi svojstven način prikazati vrijednost Marijinih ukazanja u Fatimi. Drugo poglavlje prikaz je homilija na temu *Fatima* dominikanca Josipa Mlinarića.

1. Važnija hrvatska djela i autori o Gospi Fatimskoj

Pri izboru teme o izabranim hrvatskim teozozima koji su pisali o fatimskim ukazanjima s osobitim osvrtom na teološki doprinos Josipa Mlinarića očekivali smo širok opus materije o Majci Božjoj Fatimskoj u hrvatskoj literaturi. S obzirom da osnovu i temelj ovog članka čine djela hrvatskih autora koji su na materinskom jeziku pisali ili propovijedali o Gospi Fatimskoj, možemo utvrditi kako je u hrvatskoj teološkoj i propovjedničkoj literaturi o zadanoj temi ipak više prijevoda sa stranih izvornika negoli izvornih djela. Ipak, to ne umanjuje vrijednost onih djela koja smo istraživanjem pronašli, već im daje veću vrijednost i budi zanimanje za njih. Riječ je o nekoliko hrvatskih redovnika, svećenika i teologa.¹

¹ Usp. Stanko PETROV, *Čudo dvadesetog vijeka. Marijina poruka iz Fatime*, Zagreb, 1942.; Dragutin HREN, *Fatimska Gospa*, Zagreb, 1944.; Leonardo RUSKOVIĆ, *Prikazanja Majke Božje u Fatimi*, Buenos Aires, 1945.; Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica Gospinih ukazanja 1917. – 1967.*, Zagreb, 1967.; Jeronim ŠETKA, *Fatimske poruke Majke Božje. U spomen 50. godišnjice Marijinih ukazanja u Fatimi 1917. – 1967.*, Split, 1967.; Yves IVONIDES – Ivon ČUK, *Fatima da ili ne? U povodu 60. obljetnice Marijinih ukazanja u Fatimi*, Zagreb, 1977.; Zlatan PLENKOVIĆ, *Zdravo Djevo*, Korčula, 1979.; Ante MATELJAN – Šime MAROVIĆ, *Fatima. Hodočasnički vodič*, Split, 2012.; Josip VNUČEC, *Fatima. Hodočasnički vodič*, Zagreb, 2013.;

Iako je riječ ponajprije o knjigama, nije na odmet spomenuti da je i godine 2013. u znanstvenom časopisu *Obnovljeni život* objavljen jedan pregledni rad na temu: »Eshatološke teme u 'posebnim objavama'. Ukazanja u Fatimi i viđenja M. F. Kowalske«, a isto tako u *Vjesniku Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije* nalazimo niz vrijednih tekstova posvećenih fatimskim ukazanjima.² Što se tiče prijevoda, spomenut ćemo samo pojedine.³

1.1. Značenje i važnost fatimskih poruka u djelima izabranih hrvatskih teologa

Hrvatski teolozi u svojim djelima polaze od početka povijesti fatimskih ukazanja, od dana 13. svibnja 1917. godine, kada se Blažena Djevica Marija ukazuje djeci u mjestu Cova da Iria u blizini Fatime. Gospa se djeci ukazivala sljedećih pet mjeseci, uvijek trinaestog dana u mjesecu.⁴ Svaki pojedini autor u svojem djelu o Fatimi trudio se na sebi svojstven način progovoriti o fatimskim ukazanjima. Riječ je o narativnom opisu pojedinih ukazanja, čemu pridodaju i neka osobna promišljanja kao i ona o stavu Crkve ondašnjeg vremena. Tako fra Jeronim Šetka u svojem djelu o Fatimi ističe kako »ljudi u svakome vremenu, bilo u prošlosti ili danas, zaboravljaju na Boga, mnogi ga vrijeđaju i mrze, Bog ih na neobičan način uvjerava u svoju ljubav, očituje im neizmjereno bogatstvo ljubavi Božanskoga Srca svojega Sina, svu ljubav i nježnost Bezgrješnoga Srca svoje Majke. Kako bi nas izbavio iz nevolja u koje nas naši grijesi vode, šalje svoju Majku i preko nje nas upozorava na pogibelji, zove natrag u svoj oćinski zagrljaj. I unatoč svemu ta ljubav Božja i ljubav Njegove Majke ne osvajaju tako brzo ljudska srca, ljudske duše.«⁵ Ne možemo li i mi isto reći za ovo naše

Tomislav PERVAN, *Fatima uz stotu obljetnicu ukazanja. Vodič za hodočasnike*, Tomislavgrad, 2017.

² Usp. Grgo GRBEŠIĆ – Edvard PUNDA, Eshatološke teme u »posebnim objavama«. Ukazanja u Fatimi i viđenja M. F. Kowalske, u: *Obnovljeni život*, 68 (2013.) 3, 367–381; Gospa Fatimska, u: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*, 145 (2017.) 5, 1–37.

³ Srećko ZAMJEN, *Fatima. Marija govori suvremenom čovječanstvu*, Zagreb, 1943. (prijevod sa slovenskoga izvornika); Ivan ZIRDUM, *Fatimska poruka. Lucija govori*, Đakovo, 1995. (prijevod sa španjolskoga izvornika); Antonio A. BORELLI *Fatima: poruka tragedije ili poruka nade?*, Zagreb, 1999. (prijevod s brazilskoga izvornika); Luis KONDOR, *Sjećanja sestre Lucije*, Zagreb, 2004. (prijevod s njemačkoga izvornika).

⁴ Usp. Stanko PETROV, *Čudo dvadesetog vijeka. Marijina poruka iz Fatime*; Dragutin HREN, *Fatimska Gospa*; Leonardo RUSKOVIĆ, *Prikazanja Majke Božje u Fatimi*; Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica gospinih ukazanja 1917. – 1967.*; Jeronim ŠETKA, *Fatimske poruke Majke Božje. U spomen 50. godišnjice Marijinih ukazanja u Fatimi 1917. – 1967.*; Yves IVONIDES, *Fatima da ili ne? U povodu 60. obljetnice Marijinih ukazanja u Fatimi*; Drago GRDEN, *Prilog Glasa Koncila. Fatima. Povijest Fatimskih ukazanja i poruke*, u: *Glas Koncila*, 46 (2007.) 32–33, 2–5.

⁵ Jeronim ŠETKA, *Fatimske poruke Majke Božje. U spomen 50. godišnjice Marijinih ukazanja u Fatimi 1917. – 1967.*, 3.

vrijeme danas baš kao što su i prije pedeset i više godina u svojim djelima o Fatimi pisali hrvatski teolozi? Čovječanstvu je potrebno osvijestiti važnost i značenje fatimskih poruka jer okorjelost u grijehu vodi čovjeka u duhovnu i materijalnu propast.

Fra Paškal Vešara, nakon što u svojem djelu opisuje Marijina ukazanja, progovara i o godinama kušnje koje su uslijedile te navodi kako za Crkvu »Gospina ukazivanja u Fatimi ne predstavljaju ništa novog, s obzirom na vjeru; ona su samo novi povijesni dokaz Božje dobrote i zato se odnos vjernika prema njima osniva samo na povijesnoj osnovi«⁶. Međutim, Vešara nastavlja s pitanjem kako se ustanovila istina u vezi s Gospinim ukazivanjima u Fatimi. Nudi i odgovor navodeći jedanaest razloga, koje je zapisao ondašnji kardinal u Lisabonu D. Manuel Cerejeira. Navodimo neke od njih: djeca kojima se Gospa ukazala odgovaraju uvjetima koje postavljaju vjera i znanost za vjerodostojne svjedoke. Oni su pobožni, ponizni, čedni, ljubazni, veseli, poslušni, pristojni u svojim izjavama i onda kada im se prijete smrću. Zatim, roditelji djece nisu iskorištavali viđenja u svoju korist, isto tako Gospina su ukazanja bila popraćena vidljivim vanjskim znacima, progoni državnih vlasti nisu umanjili nego povećali pobožnost prema Mariji, svjedočanstva obraćenja mnogih grešnika potvrdom su da su u Irijskoj Dolini našli »utočište grešnika«⁷.

Najbolji znak da neko djelo dolazi od Boga jest onda kada je ono progonojeno, ističe o. Leonardo Rusković: »Bez progonstva, bez toga Božjega pečata, nisu mogli proći ni naši nevinu pastiri, koje je Majka Božja odlikovala svojim pohodom.«⁸ U svojoj knjizi *Čudo dvadesetog vijeka* u posljednjem poglavlju o. Stanko Petrov upravlja poziv hrvatskom narodu na čuvanje od grijeha, molitvu i činjenje pokore. Govori o tajanstvenim glasovima koji iz Fatime dopiru k nama, a koje možemo čuti samo ako dopustimo čuti glas jedne Majke, rastužene zbog sljepoće i propasti svoje djece. Njezin glas je glas pun ljubavi, pun boli, pun majčinske nježnosti i dobrote.⁹

Između spomenutih hrvatskih teologa i propovijednika u svojem djelu franjevac konventualac Ivon Ćuk, Yves Ivonides, ipak je napravio svojevrstan odmak od homiletskog i narativnog iznošenja fatimskih događaja, kakav je uglavnom prevladavao. Tako, on u prvom dijelu svojeg prikaza o Fatimi donosi autentične zapise sjećanja vidjelice Lucije, a u drugom dijelu, naslovljenome »Eksplozija nadnaravnog u svijet zatvoren u materiju«, iznosi svoja proširena

⁶ Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica gospinih ukazanja 1917. – 1967.*, 63–64.

⁷ Usp. Isto, 64–66.

⁸ Leonardo RUSKOVIĆ, *Prikazanja Majke Božje u Fatimi*, 143.

⁹ Usp. Stanko PETROV, *Čudo dvadesetog vijeka. Marijina poruka iz Fatime*, 115–116.

promišljanja na temelju Lucijinih zapisa.¹⁰ Dvije su činjenice koje proizlaze iz Lucijinih spisa, prema pisanju teologa Yves Ivonidesa: »Prva je da su troje vidjelaca trajno bili zajedno te da su se čak i previše odvajali od ostale djece, a druga je da su obitelji ove djece živjele duboki vjerski život te su time i djeca primila zdravu pobožnost i odanu ljubav prema Bogu.«¹¹ Marijinih ukazanjima prethodilo je ukazanje anđela, koji je djecu poučio nekim molitvama te im se predstavio kao Anđeo mira.¹² Ukazivanje Anđela čuvara Portugala objašnjava se različitim povijesnim razlozima. U XVI. stoljeću Portugal je, potaknut primjerima Svetoga pisma, državnim zakonom svoju zemlju i svoj narod preporučio posebnoj zaštiti Anđela čuvara. U XIX. stoljeću ta se pobožnost, uslijed protuvjerskih strujanja, umanjila, ali spomenuti državni zakon ipak nikada nije opozvan i poništen, i ostao je trajno na snazi.¹³

»U fatimskim ukazanjima najprije Anđeo mira upućuje djecu da mole: 'Bože moj, vjerujem u te, ufam se u te, ljubim te' te da mu prikazuju žrtve kao zadovoljštinu za grijeh. Blažena Djevica Marija potiče djecu da mole krunicu i da svakom otajstvu dodaju: 'O moj Isuse, oprosti nam naše grijeh, sačuvaj nas od paklenoga ognja i privedi u raj sve duše, osobito one koje su najpotrebnije tvoga milosrđa'.«¹⁴ »Poruka koju je Gospa ostavila u Fatimi usredotočena je na molitvi, na pokori i obraćenju, koja gleda dalje od prijetnji, opasnosti i užasa povijesti kako bi čovjeka pozvala da se uzda u Božje djelovanje, da gaji veliku nadu te da stekne iskustvo milosti Gospodnje.«¹⁵ U djelima hrvatskih teologa o Fatimi možemo uočiti poziv koji je usredotočen na molitvu, posebno molitvu svete krunice, potom pokoru i obraćenje, a tematski niz izlaganja o fatimskim događajima, ukoliko ih metodom komparacije usporedimo, gotovo je izjednačen. Na prvom mjestu stoji opis ukazanja Anđela mira, potom opis Marijinih ukazanja i na koncu neki autori donose dodatke poput o. Leonarda Ruskovića,

¹⁰ Usp. Yves IVONIDES, *Fatima da ili ne? U povodu 60. obljetnice Marijinih ukazanja u Fatimi*, 303.

¹¹ *Isto*, 151–152.

¹² Usp. Stanko PETROV, *Čudo dvadesetog vijeka*, 7–15; Dragutin HREN, *Fatimska Gospa*, 4–6; Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica gospinih ukazanja 1917.– 1967.*, 17–26; Yves IVONIDES, *Fatima da ili ne? U povodu 60. obljetnice Marijinih ukazanja u Fatimi*, 152; Jeronim ŠETKA, *Fatimske poruke Majke Božje*, 14. Od navedenih hrvatskih autora o ukazanju Anđela mira u svojem djelu jedino ne piše o. Leonardo Rusković, nego odmah nakon predgovora prelazi na ukazanja Majke Božje Fatimske.

¹³ Usp. Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica gospinih ukazanja 1917. – 1967.*, 17.

¹⁴ Ante MATELJAN – Šime MAROVIĆ, *Fatima. Hodočasnički vodič*, 49; usp. Stanko PETROV, *Čudo dvadesetog vijeka*, 23–30; Dragutin HREN, *Fatimska Gospa*, 16–18; Leonardo RUSKOVIĆ, *Prikazanja Majke Božje u Fatimi*, 39–43; Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica gospinih ukazanja 1917. – 1967.*, 33–35; Jeronim ŠETKA, *Fatimske poruke Majke Božje*, 27–30.

¹⁵ Josip VNUČEC, *Fatima. Hodočasnički vodič*, Zagreb, 2013., 412.

koji piše o svjedočanstvima pojedinaca koji su doživjeli različite milosne zahvate u životu posredovanjem Majke Božje Fatimske, ili o. Stanka Petrova i fra Paškala Vešara, koji donose pobožnosti u čast Gospe Fatimske.¹⁶ »Gospa Fatimska nas preko djece upozorava na bolnu istinu: grijeh je najveće zlo na svijetu. Zlo je mrak. Po mraku nije moguće pravim putem hodati, svatko će zalutati.«¹⁷

U propovijedi održanoj 13. svibnja 2010. godine u Fatimi papa emeritus Benedikt XVI. rekao je: »Kad god je ljudska obitelj bila spremna sve što joj je najsvetije žrtvovati na oltar sitnih i egoističkih interesa nacija, rasa, ideologija, grupa i pojedinaca, Blažena Majka je silazila s neba da ražari Božju ljubav u srcima onih koji vjeruju. U ono je vrijeme to bilo samo troje djece. Primjer njihova života, kao i plodovi hodočašća Djevici, potaknuo je mnoge da se u bezbrojnim skupinama, širom svijeta, posvete bratskoj solidarnosti. Neka se u ovih sedam godina, koje nas dijele od stote obljetnice fatimskih ukazanja, ostvari proroštvo o pobjedi Bezgrešnoga Srca Marijina, na slavu Presvetoga Trojstva.«¹⁸

Osvrtom na djela hrvatskih teologa o Fatimi uočavamo kako su i oni u svojim djelima naglašavali upravo ostvarenje proroštva o pobjedi Bezgrešnoga Srca Marijina, a zadanoj su temi slično pristupali. Polaze od mjesta i opisa trenutka ukazanja *Bijele Gospođe* malim pastirima, slijedeći potom niz od šest ukazanja te opisujući sve one događaje koji su pratili vidiocce, Franju i Jacintu Marto i Luciju dos Santos na njihovoj životnoj stazi kao posljedice njihovih svjedočenja i ukazanja Majke Božje Fatimske.¹⁹ Djela hrvatskih teologa o Fatimi većinom su nastajala u prošlom vremenu, kada je sadržaj prvog i drugog dijela fatimske tajne bio poznat, dok je treći dio ili takozvana treća fatimska tajna, bila djelomično izrečena, ali ne u potpunosti poznata. Zbog jasnoće teksta istaknut ćemo samo da se prvi dio tajne odnosio na viziju pakla kao ognjenog mora koje se, kako se činilo, nalazi u dubini zemlje, dok se drugi dio tajne odnosio na najavu Drugoga svjetskoga rata i posvetu Rusije Bezgrešnom Srcu

¹⁶ Usp. Stanko PETROV, *Čudo dvadesetog vijeka. Marijina poruka iz Fatime*; Dragutin HREN, *Fatimska Gospa*; Leonardo RUSKOVIĆ, *Prikazanja Majke Božje u Fatimi*; Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica Gospinih ukazanja 1917. – 1967.*; Jeronim ŠETKA, *Fatimske poruke Majke Božje. U spomen 50. godišnjice Marijinih ukazanja u Fatimi 1917. – 1967.*; Yves IVONIDES – Ivon ČUK, *Fatima da ili ne? U povodu 60. obljetnice Marijinih ukazanja u Fatimi*; Zlatan PLENKOVIĆ, *Zdravo Djevo*, Korčula, 1979.

¹⁷ Zlatan PLENKOVIĆ, *Zdravo Djevo*, 87.

¹⁸ Ante MATELJAN – Šime MAROVIĆ, *Fatima. Hodočasnički vodič*, 5.

¹⁹ Usp. Stanko PETROV, *Čudo dvadesetog vijeka. Marijina poruka iz Fatime*; Dragutin HREN, *Fatimska Gospa*; Leonardo RUSKOVIĆ, *Prikazanja Majke Božje u Fatimi*; Paškal VEŠARA, *Fatima. 50. godišnjica gospinih ukazanja 1917.– 1967.*; Jeronim ŠETKA, *Fatimske poruke Majke Božje. U spomen 50. godišnjice Marijinih ukazanja u Fatimi 1917. – 1967.*; Yves IVONIDES, *Fatima da ili ne? U povodu 60. obljetnice Marijinih ukazanja u Fatimi.*

Marijinu.²⁰ Budući da se u drugom dijelu rada govori o homilijama hrvatskog dominikanca Josipa Mlinarića, koji spominje treću fatimsku tajnu a koja u ondašnjem vremenu nije bila poznata kao danas, nužno je radi boljeg razumijevanja homilija, barem u osnovnim naznakama ukazati na poimanje treće fatimske tajne kako ju je pojasnio današnji papa u miru Benedikt XVI.

1.2. Treća fatimska tajna, tumačenje »javnih« i »privatnih« objava prema Benediktu XVI.

Bit će vidno razočarani oni koji čitajući treću fatimsku tajnu očekuju otkrivanje zastora budućnosti u apokaliptičnom vidu, smatra papa Benedikt XVI.²¹ »U svim tumačenjima 'fatimske tajne' polazi se od činjenice da poruku iz Fatime moramo svrstati pod pojam 'privatne objave', koji se odnosi na sva viđenja i ukazanja što se pojavljuju nakon završetka Novoga zavjeta. Viđenja i ukazanja nisu nikada čista 'fotografija' onostranoga, nego nose u sebi i mogućnost ograničenja vidjelaca.«²² Prije tumačenja treće fatimske tajne, papa Benedikt XVI. postavlja pitanje kako se trebamo postaviti prema fenomenu ukazanja. Trebali bismo biti svjesni činjenice da su slike vizija fatimske djece i ukazanja, zapravo satkane od poticaja što dolazi »odozgo« i njihovih postojećih sposobnosti i mogućnosti. Stoga je slikovit jezik viđenja i ukazanja simbolički jezik.²³ Teološkim objašnjenjem papa Benedikt XVI. pokušava dati odgovor na pitanje fatimskih ukazanja. Razlikuje privatnu od javne objave. Između »javne objave« i »privatne objave« postoji bitna razlika. »Javna objava« označava Božje spasiteljsko djelo kroz povijest čovječanstva, a zapisana je u knjigama Starog zavjeta i Novog zavjeta. U njoj se Bog stupnjevito objavljivao čovječanstvu. Tu nije riječ o intelektualnim vizijama i viđenjima, nego o konkretnom životu u kojem Bog dolazi ljudima, a vrhunac te objave je u Isusu Kristu. Bog je u Isusu Kristu rekao sve.²⁴ »Kršćanska, dakle, ekonomija (plan spasenja), ukoliko je, novi i konačni savez, nikada neće minuti: nemamo više očekivati nikakvu javnu objavu prije nego se u slavi pojavi naš Gospodin Isus Krist.«²⁵ »Premda

²⁰ Usp. Nela Veronika GAŠPAR, Poruka fatimske tajne »aktualnija danas nego 1917. god.« (Ivan Pavao II.), u: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*, 145 (2017.) 5, 30.

²¹ Usp. Tomislav PERVAN, *Fatima uz stotu obljetnicu ukazanja. Vodič za hodočasnike*, 63.

²² Nela Veronika GAŠPAR, Poruka fatimske tajne »aktualnija danas nego 1917. god.« (Ivan Pavao II.), 30–31.

²³ Usp. *Isto*, 31.

²⁴ Usp. Tomislav PERVAN, *Fatima uz stotu obljetnicu ukazanja. Vodič za hodočasnike*, 64–65.

²⁵ DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dei Verbum. Dogmatska konstitucija o božanskoj objavi* (18. XI. 1965.), br. 4, u: *Dokumenti*, Zagreb, 2008.

je objava dovršena, ipak nije sva potpuno izrečena; na kršćanskoj je vjeri da postupno kroz vjekove dosegne sav domašaj vjere.«²⁶ U kategoriju »privatne objave« svrstavamo poruku iz Fatime. Crkva je neke privatne objave priznala a neke ne. Privatna objava je pomoć da vjeru usmjeri prema onoj jednoj, javnoj objavi zapisanoj u Svetom pismu. Mjerilo za istinitost i vrijednost neke objave je njezina usmjerenost prema Isusu Kristu.²⁷

»Tijekom stoljeća bilo je takozvanih »privatnih« objava. Neke od njih je priznao crkveni autoritet. One ipak ne pripadaju u polog vjere. Uloga im nije da »poboljšaju« ili »upotpune« konačnu Kristovu objavu, nego da pomognu da se od nje u određenom povijesnom razdoblju potpunije živi. Pod vodstvom crkvenog učiteljstva osjećaj vjernika znade razlučiti i prihvatiti ono što je u takvim objavama Crkvi istiniti poziv Krista ili njegovih svetaca.«²⁸ U privatnim objavama koje je Crkva priznala, pa tako i u onoj iz Fatime – riječ je o tome da nam one pomažu čitati i razumjeti znakove vremena te tako u vjeri pronaći ispravan odgovor na njih. U kontekstu navedenog promišljanja i hrvatski teolog fra Tomislav Pervan u svojem djelu *Fatima uz stotu obljetnicu ukazanja. Vodič za hodočasnike*, kako bi čitatelju jasnije približio događaj Fatime, donosi tumačenja pape Benedikta XVI. o trećoj fatimskoj tajni iz dogmatske perspektive. Tako se spomenuti papa najprije osvrće na viziju pakla koju su djeca doživjela. U viđenju su vidjeli propast duša, zatim se postavlja pitanje zašto su izloženi tom trenutku. Odgovor je – da bi se pokazao put spasenja. Daje se i napatuk za spas duša, a to je štovanje Bezgrešnog Srca Marijina.²⁹ Time dolazimo do treće fatimske tajne, koja je objavljena u neskrćenom obliku. Sestra Lucija je primijetila da njoj nije dano tumačenje tajne i da je ono pitanje Crkve, koja objektivno može protumačiti stvari. Ključna riječ prve i druge tajne jest »salvare le anime« (spasiti duše), a ključna riječ Treće tajne je »penitenza« (pokora). Pokora je ispravni odgovor povijesnom trenutku i situaciji u kojoj se svijet nalazi. Sestra Lucija priznaje da sve više razumije smisao viđenja, a to je da se vježbamo u vjeri, nadi i ljubavi, a sve drugo je samo put do toga. Pouka viđenja i treće tajne jest da budućnost nipošto nije determinirana, a slike koje su djeca vidjela nisu unaprijed snimljen film koji će se odigrati u budućnosti. Smisao ukazanja je da se sve snage pokrenu prema dobru i za dobro.³⁰

²⁶ HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA (ur.), *Katekizam Katoličke Crkve*, Zagreb, 1994., br. 66 (dalje: KKC).

²⁷ Usp. Tomislav PERVAN, *Fatima uz stotu obljetnicu ukazanja. Vodič za hodočasnike*, 67–69.

²⁸ KKC 67.

²⁹ Usp. Tomislav PERVAN, *Fatima uz stotu obljetnicu ukazanja. Vodič za hodočasnike*, 75–76.

³⁰ Usp. *Isto*, 76–79.

Treća tajna nosi zastrašujuće slike te govori o progonu Crkve i svjetskim ratovima. U viđenju promatramo mimohod mučenika koje prate biskupi, svećenici, redovnici i ostali vjerni puk, a papin lik ima posebnu ulogu kao nositelj patnje i trpljenja cijeloga jednog stoljeća. Završetak tajne podsjeća na slike koje je Lucija vidjela u pobožnim knjigama i koje je crpila iz svojeg iskustva vjere. Slike su povezane s mučenicima čiju krv anđeli skupljaju s lijeve i desne strane križa i njome natapaju duše koje se približavaju Bogu. Na kraju pokušaja tumačenja tajni, papa Benedikt XVI. postavlja pitanje: Što treba značiti fatimska tajna i što nam ona zbori? Papa napominje da onaj tko je od fatimskih viđenja očekivao neka apokaliptična otkrića o smaku svijeta mora ostati vidno razočaran. Fatima ostaje samo put u molitvu prema spašavanju duša i poziv na pokoru i obraćenje.³¹

2. Fatima u homilijama Josipa Mlinarića

U ovom dijelu rada svoju smo pozornost odlučili posvetiti dominikancu Josipu Mlinariću, koji je iza sebe ostavio dosad javnosti nepoznate i neistražene homilije na temu Fatime. Rukopisi homilija nalaze se u Arhivu hrvatske dominikanske provincije. Razmišljajući o kvaliteti i kvantiteti rada Josipa Mlinarića, slobodni smo reći da je i on po uzoru na ostale teologe svojeg vremena ulagao velik trud u razumijevanje i štovanje Majke Božje. Iako u homilijama nije zabilježio nikakve novitete ili nešto što već nije bilo poznato o događaju Fatime, ipak se od prethodno spomenutih hrvatskih teologa razlikovao u stilskom pristupu temi. Posebnost njegove misli o fatimskim tajnama jest u zanimanju zašto je treća fatimska tajna tako aktualna vjernicima kada nisu zaživjele ni prve dvije. Josip Mlinarić u homilijama prije svega želi upoznati narod s ciljem događaja u Fatimi, a to je poziv na obraćenje.

2.1. Biografske crtice o Josipa Mlinarića

Josip Mlinarić rođen je u Popovači pokraj Kutine 17. listopada 1921. godine. Nakon završene pučke škole u Karlovcu (1928./9.) i Zagrebu (1929. – 1932.) te Prve klasične gimnazije u Zagrebu (1932. – 1940.), pristupio je 29. rujna 1940. godine bijelim fratrima u Dubrovniku. Prve redovničke zavjete položio je 9. listopada 1941. godine, a svečane tri godine kasnije. Studirao je filozofiju na Visokoj dominikanskoj bogoslovnoj školi u Dubrovniku i započeo studij teologije, koji

³¹ Usp. *Isto*, 80–83.

je nastavio u Zagrebu i Češkoj (Olomouc). Radom iz mariologije »Posrednica milosti« dana 26. lipnja 1951. diplomirao je teologiju na Rimokatoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.³²

Tadašnji zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac zaredio ga je za svećenika 1946. godine. Kao svećenik djelovao je u dominikanskim samostanima u Dubrovniku, Rijeci, Splitu, Šibeniku i Zagrebu. Od redovitih dužnosti bio je redoviti i izvanredni ispovjednik mnogih redovničkih zajednica, samostanski starješina, predavač filozofije na dominikanskom učilištu u Dubrovniku, vjeroučitelj, duhovnik svećenstva šibenske biskupije. Suradivao je u nekoliko vjerskih glasila u Domovini (*Glas Koncila*, *Glasnik Srca Isusova i Marijina*, *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije*, *Blaženi Augustin Kažotić*). Ljubav prema studiju teologije pratila ga je cijeli život, a nakon desetljeća pripremanja objelodanio je u tri sveska životopise dominikanskih svetaca i blaženika (*Svjedoci obnove*, 1992.), nadopunjeni prijevodom razmatranja o krunici dominikanskog propovjednika Monsabréa (*Sveta krunica: kratka razmatranja*, 1993.) te kratka razmišljanja o obiteljskom životu (Georges Chevrot, *Male obiteljske kreposti*, 1994.). U rukopisu je ostavio povijesne crtice o šibenskom samostanu i studiju o slikaru dominikancu, blaženom Angeliku, te homilije o Fatimi.³³ Vrijedan hagiografski napor Josipa Mlinarića pisan je meditativnim stilom i popularnim načinom ocrtava najvažnije predstavnike dominikanskog reda, koji su na različite načine bili širitelji istine. Umro je 6. srpnja 1995. godine.³⁴

2.2. Homilije Josipa Mlinarića

Dominikanac Josip Mlinarić u rukopisnoj je ostavštini ostavio homilije na temu Fatime, koje su održane u svibnju 1960. godine u crkvi Ranjenog Isusa u Zagrebu. Rijč je o nizu od deset homilija sljedećih naslova: I. Marija govori; II. Marijina tajna; III. Anđeo mira i Portugala; IV. Fatimska poruka; V. Marija doista govori; VI. Obratite se; VII. Molimo i žrtvujmo se; VIII. Svaki dan krunicu; IX. Subota s Bezgrešnim Srcem; X. Mi i budućnost svijeta.³⁵ Homilije imaju narativan stil te većinom započinju primjerom iz svakodnevnog života u ko-

³² Usp. Petar Marija RADELJ, Fr. lect. Josip Mlinarić OP (1921. – 1995.), u: *Vjesnik Hrvatske dominikanske provincije*, 33 (1996.) 78–79, 36–37.

³³ Usp. Augustin PAVLOVIĆ, Josip Mlinarić. Svećenik redovnik, u: *Glas Koncila*, 36 (1995.) 29, 10; Petar Marija RADELJ, Fr. lect. Josip Mlinarić OP (1921. – 1995.), 78–79, 36–37.

³⁴ *Isto*.

³⁵ Arhiv Hrvatske dominikanske provincije, Fond: Josip MLINARIĆ, *Fatima. Propovijed X.* (10. – 19. V. 1960.), Kutija 4, svezak 28, 1–28 (dalje: AHDP).

jemu se autor redovito poziva na ovozemaljsku ljubav biološke majke kako bi slušatelja prizvao boljemu razumijevanju ljubavi Blažene Djevice Marije. Tako naglašava kako Marija »ljubi svu svoju djecu, ali ne zaboravlja ni nezahvalnike. A ako ima nezahvalne djece, to je ona osjetila, tu gorku nezahvalnost. Koliko je gadnih psovki zablatalo njezino sveto ime. Pa i onaj, koji nije opoganio svoja usta psovkom i kletvom, zar može reći da je nije ožalostio. Koliko smo pak mi puta stali na stranu neprijatelja Božjeg, koliko puta smo mi grijehom predali svoju dušu neprijatelju Božjem. A to je uvreda ne samo Bogu, nego i Božjoj ljubimici Mariji, to vrijeda ne samo srce Isusovo, nego i srce Marijino.«³⁶

U Fatimi Marija poziva na molitvu, na pokoru, na popravak života te na povratak Bogu koji je previše vrijeđan. Ona opominje i prijeti, i tako govori tijekom šest ukazanja od 13. svibnja do 13. listopada 1917. godine. Propovjednik Mlinarić ističe: »Marija nas ljubi Božjom ljubavi. Nemojmo prezreti majčinsku njenu ljubav, jer tko prezre ljubav, tko zanemaruje ljubav, nije vrijedan ljubavi. Bog ju je bez ljage začetu pripremio da bude dostojnom Majkom Sina Božjega, da bude dostojnom Suotkupiteljicom ljudskoga roda. Zato su ta dva srca uvijek zajedno kucala, pa i onda kada je Isusovo Srce prestalo kucati, kad je koplje vojnika probolo to Presveto Srce, to je još jače osjetilo srce majke, još jače je zakucalo majčinsko Srce.«³⁷

U homiliji o Anđelu mira i Portugala autor progovara o važnosti vremena u kojem se Marija ukazala. Ukazanje je potrebno smjestiti u određeni povijesni kontekst, a to je četvrta godina Prvoga svjetskog rata. Portugal nije bio pošteđen ne samo u civilnom nego i u vjerskom smislu. Godine 1916. djeca su prvi put vidjeli anđela. Josip Mlinarić detaljno opisuje taj dan, pri čemu ističe kako je poslanjem anđela Marija pripremila djecu »onako kao što je anđeo navijestio Mariji da se Bog konačno smilovao ljudskome rodu i da je baš Nju, Mariju izabrao za Posrednicu, za Majku, koja će Spasitelja unijeti u svijet, tako je i Marija djecu po anđelu pripremila da budu dostojni posrednici između nje i svijeta.«³⁸ »Bog je poslao malenim pastirićima anđela mira i anđela Portugala da ih pouči koliko ih Bog ljubi i da ih pouči da se mole i žrtvuju za mir i za grešnike svoje domovine, i da na taj način pripreme djecu da mole i za čitav svijet. Jer zbilja, onaj tko ljubi svoju domovinu tomu ne može biti svejedno kakova je njegova domovina, a samim tim pridonosi već i miru i dobru čitavog svijeta.«³⁹

³⁶ AHDP, *Propovijed I.* (10. V. 1960.), 1.

³⁷ *Isto*, 2.

³⁸ AHDP, *Propovijed III.* (12. V. 1960.), 6.

³⁹ *Isto*, 7.

2.3. Josip Mlinarić o trećoj fatimskoj tajni (Marijinoj tajni) te poziv na obraćenje i pokoru

Jedna od zanimljivijih Mlinarićevih homilija u nizu spomenutih ona je pod naslovom »Marijina tajna«. U današnjem vremenu sadržaj fatimske poruke poznat je u cijelosti.⁴⁰ No, u vrijeme kada je dominikanac Mlinarić o tome propovijedao treća fatimska tajna nije bila poznata. Iz toga razloga smo u pret hodnom poglavlju rada prikazali i pokušaj tumačenja treće fatimske tajne, a ujedno se u tome otkriva i razlog zanimljivosti te homilije kao i sâm pristup propovjednika.

Josip Mlinarić poziva narod u homiliji te ističe: »Mi smo čuli o Fatimi, čuli smo da je od nas Marija tražila pokoru, molitvu sv. Krunice i posvetu Bezgrešnom Srcu. Ali čuli smo da nad Fatimom još stoji neka tajna. I što se dogodilo kod mnogih ljudi, pa i kod Marijinih štovatelja, umjesto da se ljudi zamisle nad onim što je Marija otkrila žele prodrijeti u tajnu, koja nam još nije otkrivena.«⁴¹ Međutim, »ne smijemo zaboraviti je osim tajne Marija u Fatimi još mnogo govorila, i ta tajna ne smije nas nikada toliko zaokupiti da na kraju zaboravimo na poruku Gospinu«⁴². Važno je, kako je i sam propovjednik isticao, da ne smijemo zaboraviti na duh fatimske poruke: »Ne znamo odgovor na pitanje zašto tajna nije otkrivena, no znamo da je Gospa odgovor povjerala djeci koja su govorila da je tajna za neke dobra, a za neke loša. Kad to znamo sa sigurnošću možemo reći da je Marija tako učinila, jer je znala da je tako najbolje.«⁴³ Autor nadalje iznosi nekoliko mogućnosti koje proizlaze iz ljudske znatiželje zbog nepoznavanja sadržaja tzv. treće fatimske tajne:

⁴⁰ Fatimska tajna u sebi sadrži tri dijela. Prvi dio bilo je *viđenje pakla*, drugi dio tajne odnosi se na *Gospino obećanje* da će, ako ljudi prestanu vrijeđati Boga i započnu pobožnost njezinu Prečistom Srcu, na svijet doći mir, te na *posvećenje Rusije Prečistomu Srcu Marijini*. Gospa je obećala da će doći još strahotniji rat, a Rusija će svojim naukom preplaviti cijeli svijet, što će izazavati ratove i progon Crkve. Tu je posvetu obavio papa Pio XII., a Ivan Pavao II. ju je odredio obnoviti na Duhove 7. lipnja 1981. godine. Međutim, na sam blagdan Gospe Fatimske 13. svibnja 1981. godine na njega je izvršen atentat. Posljednji zapisi s. Lucije prvih dvaju dijelova fatimske tajne datiraju iz 1941. godine. Treći dio *tajne* zapisala je tek godine 1944. Godine 1957. taj treći dio tajne u zapečaćenoj omotnici prosljeđen je u Vatikan uz izričitu napomenu s. Lucije da se ne otvara do 1960. godine. Razlog je bio u tome što je vjerovala kako će nakon te godine mnogo toga biti razumljivije. Pape Ivan XXIII., Pavao VI. kao i Ivan Pavao II., pročitali su sadržaj tajne, ali nisu bili odlučni objaviti ga. Usp. Ante MATELJAN – Šime MAROVIĆ, *Fatima. Hodočasnički vodič*, 50; Drago GRDEN, *Povijest Fatimskih ukazanja i poruke*. Prilog u: *Glas Koncila*, 46 (2007.) 32–33, 4.

⁴¹ AHDP, *Propovijed II.* (11. V. 1960.), 3.

⁴² *Isto*.

⁴³ *Isto*, 4.

»Sigurno, prvi i glavni razlog jest da ljudi tajnu ne bi razumjeli, i da njezino poznavanje ne bi pridonijelo ni duhovnom dobru čovječanstva, ni miru, za kojim ljudi čeznu. Budući da ne znamo što nam ta tajna krije, moramo poći od jedinih dviju mogućih pretpostavki: da nam ta tajna krije riječi mira ili riječi kazne. Ako ta Marijina tajna krije riječi mira, ne bi li te riječi možda uspavale misli ljudi, da budu zadovoljni samo s onim što će ovdje primiti, da budu zadovoljni s mirom na zemlji, a da pritom zaborave da je mir u svijetu samo slika vječnoga mira i pokoja u kući nebeskog Oca. A što ćemo reći onda, ako su te riječi riječi kazne? Marija dobro zna da za popravak nije dosta da čovjeka stigne rat. Rat je strahovita kazna za narode, pa da li se zato narodi popravljaju? [...] Marija je došla da ljude opomene da se vrate Bogu svomu, a razlog obraćenja nisu vremenite kazne, one mogu biti samo povod da se Bogu obratimo, da nam se Bogu smiluje treba biti jedan viši razlog, vrhunaravni razlog, da nam je žao što smo Njega uvrijedili i što smo zaslužili da od Njega budemo odbačeni. [...] Koliko dakle ima mogućnosti i tumačenja? Ne budimo zato znatiželjni, i ne pitajmo zašto nam Gospa nije objavila svoju tajnu, nego iskoristimo ono što nam je rekla. To je zalag vječne i vremenite sreće i pojedinaca i naroda. Obratimo se Bogu svomu, i svaki koji se obrati Bogu i s ljubavlju Mu služi je jedan temelj mira u ljudskom društvu. [...] Ne tražimo ono što je sakriveno u očima Božjim, što je sakriveno u srcu predobre Majke, nego se obratimo Bogu svom, s Marijom budimo vjerne sluge Božje, i na taj će način i mi ćemo, svaki i pojedini od nas biti zalag mira i sreće koji će se nadвити nad ljudskim rodom. Na taj način i mi ćemo pridonijeti da mir Božji što prije zavlada u ljudskom rodu: napokon će moje srce pobijediti.«⁴⁴ Pristup koji u homiliji o fatimskoj poruci autor ističe jest da pred ljudskom radoznalošću prednost ima traženje odgovora na upit što Marija od nas traži te koliko smo se kao vjernici uopće potrudili prodrijeti i zaživjeti prve dvije fatimske objave.

U govoru o fatimskoj poruci Josip Mlinarić metaforički opisuje događaje Marijinih ukazanja na isti način kao što su to činili i svi ostali hrvatski autori u svojim djelima o Fatimi. Postavlja pitanje je li doista Gospa u Fatimi govorila. Nudeći odgovor, naglašava činjenicu da »ukazanje Gospe u Fatimi isto kao i ono u Lurdu nije dogma vjere, i zato s puno slobode možemo postaviti pitanje: tko nam svjedoči da je Gospa u Fatimi doista progovorila?«⁴⁵. No, Mlinarić istinitost ukazanja vidi samo u tijeku događaja. Pritom se posebno osvrće na čudo koje se zbilo s igrom Sunca na nebu, a koje su svi prisutni na mjestu ukazanja

⁴⁴ AHDP, *Propovijed II.*, 4–5.

⁴⁵ AHDP, *Propovijed V.* (14. V. 1960.), 11.

mogli vidjeti. To se zbilo 13. listopada 1917. kada se, unatoč oblačnom i kišnom vremenu, Sunce pokazalo kao srebrna ploča. Sunce se vrtjelo oko svoje osi, slično vatrometu, i sijalo na sve strane svijetle zrake u različitim bojama. Svi su taj prizor vidjeli, i vjernici i nevjernici, i učeni i neuki, svi su gledali jedan te isti prizor s istim promjenama. Bilo je to pravo čudo. Isto je tako bilo i sa znakom tajanstvenog svjetla koje će obasjati noć uoči Drugoga svjetskoga rata, svjetlo koje danas znanstvenici nazivaju polarnim svjetlom. S pravom je Crkva odobrila i priznala fatimska ukazanja, naglašava Mlinarić, jer nisu samo ti znaci bili jedini razlog, već su to u prvom redu duhovna dobra koja je svijet u Fatimi dobio.⁴⁶

Glavni naglasak homilije Josipa Mlinarića jest poziv na obraćenje, molitvu, posebno sv. krunice i žrtvu, jer na tome se temelji budućnost svijeta: »Ono što unosi razdor u ljudske obitelji gdje je Bog nebeski Otac, a Marija majka jest grijeh. Grijeh je to koji udaljuje od Boga. Grijeh je to koji zanemaruje, pače i prezire Boga. Svaki nas grijeh udaljuje od Boga, svaki grijeh krije u sebi i prezir Boga, pa i onda kada taj prijezir nije izričito izražen.«⁴⁷ »Ne varajmo se, pakao postoji, jer za nj nam svjedoče riječi Kristove: ići će u oganj vječni, pakao postoji, kao što nam svjedoči i Marija, koja ga je pokazala djeci da ih potakne ne veću ljubav prema Bogu i da mole za grešnike, koji idu u pakao, da se zaustave na tom putu. [...] Obratimo se našoj nebeskoj Majci i molimo ju da nas sačuva od paklenoga ognja, da nam isprosi milost da se oslobodimo grijeha, i da se u nj više ne vraćamo. Ali molimo i za druge, kako nam poručuje i sama nebeska Majka. [...] Poslušajmo Marijin glas i molimo je da nam pomogne da se čuvamo grijeha i da izbjegnemo paklu.«⁴⁸ Autor ističe da je Marija ta koja nam može pomoći i da se upravo ta njezina pomoć očitovala u Fatimi, i to ne samo u čudesnim ozdravljenjima nego posebno u obraćenjima: »Djeca u Fatimi nisu se posvetila zato jer im se Gospa ukazala, nego jer su se odazvali pozivu Gospinu, jer su se ozbiljno dali na put svetosti, na put molitve i žrtve za grešnike.«⁴⁹

U daljnjim homilijama autor stavlja naglasak na molitvu, obraćenje i žrtvu. Pritom ističe kako je »prva pokora vlastito obraćenje, to je pravi kršćanski život [...] Gospa nas poziva na žrtvu. Svakog i pojedinog grešnika Mariji je žao [...] zato i opominje, molite, mnogo molite, jer mnoge duše idu u pakao jer nema tko bi za njih molio.«⁵⁰ Do Prečistoga Srca Marijina najlakše je prodrijeti

⁴⁶ Usp. *Isto*, 11–12.

⁴⁷ AHDP, *Propovijed VI.* (15. V. 1960.), 14.

⁴⁸ *Isto*, 15.

⁴⁹ *Isto*.

⁵⁰ AHDP, *Propovijed VII.* (16. V. 1960.), 17.

molitvom svete krunice, ističe Mlinarić. »Mariju pozdravljamo jer ona je Majka Raspetoga, jer je i ona po Isusu milosti puna [...] Otajstva Isusova i Marijina života su otajstva spasenja, otajstva života.«⁵¹ Autor naglašava kako je »krunica uvijek moderna, jer uvijek nam je potrebno spasenje, uvijek nam je potrebna milost i mir Božji«⁵². No, »nažalost, malo je ljudi shvatilo i poslušalo Marijin poziv. Marija nam daje jamstvo, da će i u času naše smrti biti uz nas.«⁵³ Josip Mlinarić u zaključnoj homiliji govori o Mariji, koja donosi mir ljudskome društvu jer približava ljudska srca, s njom mir Božji ulazi u ljudske duše i narode. Marija privlači sve ljude, bez obzira na vjeru i kulturu jer približava ljudska srca.⁵⁴

U homilijama Josipa Mlinarića možemo vidjeti da se autor ne zadržava isključivo na opisu fatimskih ukazanja, nego navodi pojedine događaje kao poticaj i poziv slušateljstvu na obraćenje i pokoru. Naglasak je na važnosti razumijevanja sadržaja fatimskih ukazanja kako bi se u svakom čovjeku pobudio poticaj pobožnosti Marijinu Bezgrešnomu Srcu.

Zaključak

U jednom radu nije moguće detaljno obuhvatiti sva djela hrvatskih autora o Gospi Fatimskoj. Nastojali smo više shematskim prikazom barem fragmentarno navesti koja su djela u hrvatskoj teološko-duhovnoj literaturi pisana na temu Fatime, a čije smo autore i citirali u radu. Kod svih smo spomenutih autora mogli uočiti da su samo neki elementi njihova osobnog pristupa različiti. Iako svi opisuju Marijina ukazanja, jedni u svojim djelima donose dodatke poput pobožnosti Prečistom Srcu Marijinu ili svjedočanstva pojedinaca o milosnim zahvatima u njihovim životima, neki pišu kako je Crkva postupno prihvaćala vjerovanje u ukazanja u Fatimi i slično. Što se tiče prijevoda, nismo ulazili u tekstualnu analizu, osim što smo ih naveli te smo se u nekim referencama izričito osvrnuli na onaj prijevod koji govori o sjećanjima sestre Lucije.

U dijelu rada gdje se govori o trećoj fatimskoj tajni posebno smo istaknuli dogmatsko tumačenje pape emeritusa Benedikta XVI. On je, na sebi svojstven način, pokušao protumačiti treću fatimsku tajnu, počevši od tumačenja »javne« i »privatne« objave. Smjestivši viđenja u Fatimi u »privatne objave«, pokušao je protumačiti slike iz viđenja treće tajne. Njegove misli uvelike su pridonijele razumijevanju samog pojma viđenja i objava.

⁵¹ AHDP, *Propovijed VIII.* (17. V. 1960.), 20.

⁵² *Isto*, 21.

⁵³ AHDP, *Propovijed IX.* (18. V. 1960.), 23–24.

⁵⁴ Usp. AHDP, *Propovijed X.* (19. V. 1960.), 25–28.

U radu smo istaknuli homilije o Fatimi dominikanca Josipa Mlinarića, koje su dosad javnosti bile nepoznate. Gotovo svi spomenuti hrvatski autori u ovom prikazu slično govore o Gospi Fatimskoj. Uglavnom je riječ o opisu Marijinih ukazanja na temelju izvornika sa stranih jezika te na temelju navedenog o pokušaju prenošenja spomenutih događaja svojstvenom svakom pojedinom autoru. U homilijama Josipa Mlinarića nalazimo poziv kakav je uputila i Marija u Fatimi: narod poziva na obraćenje, žrtvu i molitvu. Iako se u Hrvatskoj govorilo o Gospi Fatimskoj, ipak je, čini se, u narodu više zaživio Lurd nego Fatima.

Sažimajući fatimsku poruku i fatimske događaje iz pera hrvatskih autora slobodno možemo zaključiti riječima pape emeritusa Benedikta XVI.: »Ozbiljan signal koji se suprotstavlja vladajućoj nepromišljenosti, poziv na ozbiljnost života i povijesti, na opasnosti koje prijete čovječanstvu. I kad sam Isus razmišlja o ovome, ne boji se reći: 'Ako se ne obratite, svi ćete propasti' (Lk 13,3). Obraćanje – Fatima to naglašava – potreba je kršćanskoga života. To bi vjernici trebali znati na temelju cijeloga Pisma.«⁵⁵ »Fatima nam potvrđuje da se proroštvo opire determinističkom shvaćanju povijesti vremena. Ono je jamac i čuvar povijesti, povijesnoga u kršćanstvu. Proroštva ne izmišljaju ništa novo ni spektakularno, nego nas upućuju na bitno koje nam olako izmakne.«⁵⁶

Summary

WRITINGS OF SELECTED CROATIAN THEOLOGIANS ON THE FATIMA APPARITIONS WITH A SPECIAL REFLECTION ON THE THEOLOGICAL CONTRIBUTION OF JOSIP MLINARIĆ

Martina s. Ana BEGIĆ

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p.p. 432, HR – 10 001 Zagreb
ana.begic@gmail.com

In every time, including ours, human curiosity does not know bounds. The human being has always wondered where God is? Is he revealing himself still? Is he giving some

⁵⁵ Navedeno prema: Grgo GRBEŠIĆ – Edvard PUNDA, Eshatološke teme u »posebnim objavama«. Ukazanja u Fatimi i viđenja M. F. Kowalske, 374.

⁵⁶ Navedeno prema: Edvard PUNDA, O proročkoj dimenziji fatimskih ukazanja i o fatimskim tajnama kao čuvarima istine o proroštvu, u: *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*, 145 (2017.) 5, 25.

signs and if so, what is their meaning? Apparitions in Fatima have only prompted such discussions and questions further. Did Our Lady really communicate in Fatima? The human being thirsts for God's love and attention, so in each sign of God's presence, no matter how small it is, he/she finds great consolation for future life. God has revealed to us his love through his Son and the Son through his Mother, who continuously accompanies us on our journeys. Fatima is a proof of that. In many different ways, Croatian theologians tried to reach an understanding of the Fatima events and Mary's messages on love and conversion. Each in his own way described his view and reflection on Fatima and the miraculous arrival of the Mother of the one who descended to earth for the sake of all of us. The article discusses homilies of a Dominican, Josip Mlinarić, on the topic of Fatima that have remained unknown to public until now. They are a reflection of a time, of how and in which manner the faithful were introduced to belief in the secret of Fatima. For the sake of clarity and better understanding of the Fatima revelations in works of Croatian theologians, the author has analysed dogmatic reflections of Pope emeritus Benedict XVI on »private« and »public« revelations and interpretations of the third Fatima secret. In the article the author is trying to offer an answer to the question why and for what reason Our Lady of Fatima spoke to our time in the specific historical situation.

Keywords: *Our Lady of Fatima, Fatima, Croatian theologians, Josip Mlinarić, Benedict XVI.*